

Notatka dotycząca publikacji "Podmioty gospodarcze według rodzajów i miejsc prowadzenia działalności w 2002 r."

Niniejsze opracowanie jest kontynuacją ukazujących się od 1997 r. publikacji, w których prezentowane są szczegółowe dane o strukturze rodzajowej działalności przedsiębiorstw oraz o działalności przedsiębiorstw w przekroju terytorialnym.

W pracach nad przygotowaniem docelowego modelu sprawozdań w systemie rocznych badań przedsiębiorstw GUS uwzględnia zalecenia Komisji Europejskiej obowiązujące kraje członkowskie Unii, dotyczące klasyfikacji, definicji jednostek statystycznych oraz statystyki strukturalnej przedsiębiorstw, w szczególności zawarte w tzw. module wspólnym tych badań, jednakowym dla wszystkich przedsiębiorstw, niezależnie od ich przynależności działowej.

Celem badań strukturalnych jest dostarczenie nie tylko kompleksowych danych o wynikach ekonomiczno-finansowych uzyskanych przez przedsiębiorstwa, ale również:

- zebranie informacji o aktualnej sytuacji organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa oraz jego danych adresowych,
- uzyskanie informacji o rzeczywistej lokalizacji działalności przedsiębiorstwa tj. o rozmieszczeniu tzw. jednostek lokalnych,
- zebranie szczegółowych informacji o wszystkich rodzajach działalności prowadzonych w ciągu roku przez przedsiębiorstwo.

Zbieranie wyżej wymienionych danych statystycznych jednocześnie umożliwia:

- dostarczenie informacji pozwalających na aktualizację danych o przedsiębiorstwach zawartych w Bazie Jednostek Statystycznych (BJS),
- dostarczenie szczegółowych informacji o działalności poszczególnych regionów czy województw; dane te są istotne tak dla prowadzenia regionalnych analiz ekonomicznych, jak i dla opracowania poprawnych regionalnych rachunków narodowych,
- stworzenie pełnego źródła danych dla dokładnych ocen i analiz rzeczywistych rodzajów działalności przedsiębiorstw, a także dla szacunków rachunków narodowych wg obowiązujących standardów międzynarodowych.

Obowiązek przekazania danych statystycznych za rok 2002 na formularzu SP "Roczna ankieta przedsiębiorstwa" nałożony został na podmioty gospodarcze rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2002 (Dz.U. Nr 97, poz. 1052 z dnia 11 września 2001 r.) i dotyczył przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób, prowadzących księgę rachunkową lub księgę przychodów i rozchodów, których działalność podstawowa zaliczona została do następujących sekcji PKD: "Rybołówstwo i rybactwo", "Górnictwo i kopalnictwo", "Przetwórstwo przemysłowe", "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę", "Budownictwo", "Handel i naprawy", "Hotele i restauracje", "Transport, gospodarka magazynowa i łączność", "Obsługa nieruchomości i firm; nauka".

Na ogólną liczbę 54574 przedsiębiorstw, które złożyły sprawozdania, 2556 podmiotów (tj. około 4,7%) rozpoczęło działalność w 2002 r., w tym 498 przedsiębiorstw powstało jako nowe. Wśród podmiotów, które rozpoczęły działalność w badanym okresie ogromną większość (82,4%) stanowiły przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 49 osób. W poszczególnych sekcjach największy odsetek nowych przedsiębiorstw podejmował działalność w sekcji H "Hotele i restauracje" (6,6%) oraz w sekcji C "Górnictwo i kopalnictwo" (5,7%), a mniejszy procent zaobserwowano w sekcji E "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę" (3,4%).

Wśród przedsiębiorstw przebadanych w 2002 r. jednorodny charakter produkcji - analizowany na poziomie klasy PKD - wykazało 49,7% jednostek. Wartość uzyskanych przez nie przychodów ze sprzedaży produktów i towarów stanowiła 18,2% wartości przychodów wykazanej przez ogół badanych przedsiębiorstw. Jednocześnie 60,5% tej grupy to przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 20 osób.

W pozostałych 50,3% przedsiębiorstw, 2-3 rodzaje działalności wykazało 37,4% badanych podmiotów, 4-5 rodzajów - 8,0%, 6-8 rodzajów - 3,4%, powyżej ośmiu rodzajów działalności - 1,5% badanych przedsiębiorstw. Wprawdzie liczba podmiotów wykazujących więcej niż pięć rodzajów działalności stanowiła tylko niecałe 5,0% badanych przedsiębiorstw, to ich przychody były ważne i stanowiły 21,3% wartości przychodów ogółem: w sekcji E "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę" - 45,7%, w sekcji C "Górnictwo i kopalnictwo" - prawie 70%.

Ze szczegółowej analizy danych dotyczących liczby rodzajów działalności prowadzonych w poszczególnych przedsiębiorstwach wynika, że istnieje wyraźna korelacja pomiędzy wielkością przedsiębiorstwa, a różnorodnością prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. W przedsiębiorstwach mniejszych, o liczbie pracujących poniżej 100 osób, ponad połowa przedsiębiorstw (55,3%) wykazała tylko jeden rodzaj działalności (wśród tych przedsiębiorstw prawie co drugie prowadziło uproszczoną ewidencję księgową, czyli księgę przychodów i rozchodów), 35,7% podmiotów prowadziło 2-3 rodzaje działalności, 6,4% - 4-5 rodzajów, zaś 2,1% - 6-8 rodzajów działalności. Najbardziej zróżnicowaną rodzajowo działalność odnotował niewielki odsetek (0,5%) przedsiębiorstw o liczbie pracujących nieprzekraczającej 100 osób wykazując prowadzenie ponad ośmiu rodzajów działalności.

Odmienne kształtuje się to zjawisko w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 99 osób. Tylko 16,5% badanych w tej grupie przedsiębiorstw prowadziło jeden rodzaj działalności, 2-3 rodzaje prowadziło 47,1% przedsiębiorstw, 4-5 rodzajów działalności wykazywało 17,7% przedsiębiorstw, zaś 6-8 rodzajów - 11,1% podmiotów. Zdecydowanie wyższy (7,6%) był też w tej grupie odsetek podmiotów o bardziej zróżnicowanej strukturze prowadzonych działalności (powyżej ośmiu rodzajów).

Różnorodność prowadzonej przez przedsiębiorstwa działalności powoduje, że prezentowane przez statystykę wyniki agregowane na sekcje wg stosowanej metody przedsiębiorstw różnią się od wyników uzyskanych wg faktycznych rodzajów działalności przedsiębiorstw. Z analizy wynika, że najbardziej jednorodną działalność z punktu widzenia struktury uzyskiwanych przychodów prowadziły przedsiębiorstwa zaklasyfikowane do sekcji G "Handel i naprawy", sekcji E "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę" oraz sekcji I "Transport, gospodarka magazynowa i łączność" (odpowiednio 94,4%, 92,5% i 90,2% przychodów ze sprzedaży produktów i towarów pochodziło z działalności mieszczącej się w kategorii rodzajów działalności zaliczonej do danej sekcji).

W przedsiębiorstwach zaklasyfikowanych według podstawowego rodzaju działalności do sekcji C "Górnictwo i kopalnictwo" jedynie 73,5% przychodów pochodziło rzeczywiście z działalności z zakresu tej sekcji. Pozostały odsetek to przychody związane z działalnością produkcyjną (sekcja D - 17,0%), działalnością handlową (sekcja G - 5,2%) oraz z transportem i budownictwem (sekcje I i F - po 1,1%). Z działalności w pozostałych sekcjach uzyskiwano mniej niż 1% przychodów.

Poza górnictwem i kopalnictwem najbardziej różnorodną działalność prowadziły przedsiębiorstwa zaklasyfikowane wg podstawowego rodzaju działalności do:

- sekcji B "Rybołówstwo i rybactwo", w której jedynie 80,9% przychodów pochodziło rzeczywiście z działalności z zakresu tej sekcji; pozostały odsetek to przychody związane z działalnością handlową (sekcja G) - 9,5%, transportem (sekcja I) - 4,3%, obsługą nieruchomości i firm (sekcja K) - 3,4% oraz przetwórstwem przemysłowym (sekcja D) - 1,6%; przychody z pozostałych sekcji stanowiły zaledwie 0,3%,
- sekcji K "Obsługa nieruchomości i firm; nauka" - w której 81,0% przychodów uzyskiwano z działalności faktycznie związanej z obsługą nieruchomości i prowadzeniem interesów, a 13,5% z handlu (sekcja G), 1,5% - z budownictwa (sekcja F), 1,3% - z przetwórstwa przemysłowego (sekcja D); przychody z pozostałych sekcji stanowiły 2,6%.

W innych obszarach udziały przychodów pochodzących z działalności zaliczanych do sekcji, w której zaklasyfikowano podstawowy rodzaj działalności przedsiębiorstwa kształtowały się w granicach od 85,5% (sekcja F) do 94,4% (sekcja G).

Dostarczając danych o rzeczywistej lokalizacji działalności przedsiębiorstw, badania strukturalne pozwalają także na określenie rzeczywistej struktury przeciętnego zatrudnienia w układzie wojewódzkim. W tablicy poniżej przedstawione zostały wyniki porównań struktury zatrudnienia w poszczególnych województwach wg rzeczywistego miejsca pracy oraz tzw. "metody przedsiębiorstw". Obie metody dostarczają wyraźnie innych wyników, we wszystkich województwach przesunięcie liczby zatrudnionych dokonuje się w kierunku na plus, tzn. wyjątek stanowi województwo mazowieckie, w którym zatrudnienie wg jednostek lokalnych jest o 28,8% mniejsze, niż zatrudnienie liczone wg siedziby zarządu przedsiębiorstwa.

Województwa	Przeciętne zatrudnienie w etatach		
	wg siedziby zarządu przedsiębiorstwa	wg jednostek lokalnych ^{a)}	rubr.2 rubr.1 w %
	1	2	
Ogółem	4170714,7	4152403,7	99,6
Dolnośląskie	309430,7	329737,5	106,6
Kujawsko-Pomorskie	193776,5	215353,0	111,1
Lubelskie	140258,7	159505,5	113,7
Lubuskie	88414,0	99988,6	113,1
Łódzkie	251652,0	274431,3	109,1
Małopolskie	300972,4	310512,0	103,2
Mazowieckie	978298,4	696502,8	71,2
Opolskie	88784,0	95461,5	107,5
Podkarpackie	190779,6	208769,9	109,4
Podlaskie	79939,3	90696,5	113,5
Pomorskie	205183,5	230858,4	112,5
Śląskie	629507,1	670612,2	106,5
Świętokrzyskie	99919,8	106667,5	106,8
Warmińsko-Mazurskie	106972,7	121964,2	114,0
Wielkopolskie	372285,6	388608,9	104,4
Zachodniopomorskie	134540,4	152734,1	113,5

a. bez pracowników zatrudnionych w jednostkach lokalnych będących poza granicami kraju

Badane przedsiębiorstwa wykazały działalność w 125560 jednostkach lokalnych, w tym w 33234 sklepach stanowiących samodzielne jednostki lokalne. Na jedno przedsiębiorstwo średnio przypadały zatem ponad dwie jednostki lokalne. Liczba ta różni się w przedsiębiorstwach większych i mniejszych, i tak na jedno przedsiębiorstwo o liczbie pracujących do 99 osób przypadało 1,7 jednostki lokalnej, a na jedno przedsiębiorstwo o liczbie pracujących powyżej 99 osób - 5,6 jednostki lokalnej.

Liczba posiadanych jednostek lokalnych (łącznie ze sklepami) jest ściśle skorelowana z wielkością przedsiębiorstw określaną liczbą pracujących, co ilustruje poniższe zestawienie:

Liczba przedsiębiorstw	Liczba jednostek lokalnych							
	1	2-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	>50
do 49 pracujących	34954	3270	800	453	43	4	4	39532
od 50 do 249 pracujących	7340	3138	903	674	273	83	23	12445
powyżej 249 pracujących	1147	713	283	187	74	68	35	2597

Analiza liczby przedsiębiorstw, w zależności od liczby posiadanych przez nie jednostek lokalnych wskazuje na to, że istotnie mniejszy jest odsetek przedsiębiorstw prowadzących działalność w wielu miejscach niż tych, których działalność pod względem lokalizacji jest bardziej skoncentrowana. Przykładowo, 13,0% przedsiębiorstw (7121) posiadało 2-5 jednostek lokalnych, 2,4% przedsiębiorstw (1314) - 11-20, a już tylko 0,3% (167 przedsiębiorstw) - więcej niż 40 jednostek lokalnych. Ta ostatnia grupa to głównie przedsiębiorstwa handlowe (91 podmiotów) i produkcyjne (53 podmioty).